

ROND HET PAARDENSPEL.

CIRCUS IN 's-HERTOGENBOSCH.

DE JAREN 1951 - 2000.

DEEL 4 IN DE SERIE "HET PAARDENSPEL."

ROND HET PAARDENSPEL.

EEN OVERZICHT VAN DE CIRCUSSEN

WELKE IN DE JAREN 1951 - 2000

TE

's-HERTOGENBOSCH

OPTRADEN.

Archiefonderzoek: Henk Bruggeman.

Samenstelling Publicatie: Robin van Tiel.

Eefje van Eeden en Kiki Kuijs.

's-Hertogenbosch, Oktober 2006.

I N L E I D I N G.

Onze Nederlandse archieven worden door veel belangstellenden bezocht. Niet altijd zijn deze bezoekers op zoek naar historische informatie uit het verre verleden. Onder hen zijn er ook, die gegevens proberen te verzamelen over een onderwerp waaraan zij prettige of minder prettige herinneringen bewaren.

In dit 4^e deeltje van de serie: “ *Rond het Paardenspel* “ worden de gegevens over circussen welke 's-Hertogenbosch in de periode 1951 - 2000 bezocht hebben, nader beschreven. Indien aan ons bekend, zijn ook de namen van de artiesten vermeld, welke aan deze programma's hebben meegewerkt. We hebben geprobeerd de gegevens zo nauwkeurig mogelijk weer te geven, al zullen er wellicht toch onvolkomenheden inzitten.

De interesse voor het circus en alles wat daarmee in verband staat, vindt wellicht zijn oorzaak in het feit, dat onze woonwijk “ *de Muntel* “ gelegen was in de nabijheid van een groot onbebouwd terrein, dat in de 50^e en 60^e jaren van de vorige eeuw, door de gemeentelijke overheid van onze stad regelmatig als circusterrein werd aangewezen.

Al snel verwierf dit terrein in de volksmond de naam van: circusterrein “ *de Vliert*. “

Niet alleen het opbouwen van het chapiteau en de stallen, maar zeer zeker ook de afbouw van de circusstad en het transport van de wagens en de levende have naar het stations – emplacement werd door ons tot diep in de nacht letterlijk en figuurlijk op de voet gevolgd.

In deze “ *circus - herinneringen* “ hebben we ook de voor ons bijzondere gebeurtenissen uit die jaren aangehaald.

Het is mij altijd bijgebleven, het moment waarop directeur Guus van Bever, zittend op het trapje van zijn woonwagen, het besluit nam om voortijdig zijn bezoek aan onze stad te beëindigen. Door de hoge temperaturen lieten de Bosschenaren het afweten.

Toen Circus Krone voor de eerste maal onze stad bezocht konden we met eigen ogen aanschouwen wat een enorme organisatie er schuil gaat achter een circusonderneming.

In ons wereldje was het beroep van pistejongen en/of tentenbouwer een jofel baantje. Toen wij echter - overigens op vrijwillige basis - dit beroep uitoefenden bij circus “ *Gerritje* “ waren we snel een heel andere mening toegedaan.

Herinneringen hebben we ook aan circus - directeur Jos Mullens. Op de wijze waarop hij met ons op het Vliert terrein = tijdens de opbouw van zijn circus = in discussie ging, leek het of we al jaren bekenden waren van de familie Mullens.

Aan Tony Boltini, de eigenaar van het gelijknamige circus, die soms het standpunt huldigde, dat elke attractie in de piste was toegestaan als het maar publiek trok.

Aan Karel Strassburger, een bijzonder circusman. Hij was in staat, alleen al door zijn aanwezigheid nabij de artiesten ingang, de circusvoorstelling tot in de perfectie te laten verlopen.

En dan de directies van de vele kleine circussen welke op dit veld hun geluk beproefd hebben. Zij moesten het opnemen tegen hun veel grotere broers en waren soms genoodzaakt voortijdig uit onze stad te vertrekken omdat de bezoekers het lieten afweten. Wellicht koesterden zij de hoop, dat het in een volgende plaats wel zou lukken.

Voor zover we dit in de archieven konden nagaan werd deze bonte stoet van clowns, artiesten en dieren op dit terrein geopend door circus Frans Mikkenie op 30 april 1949. De slotvoorstelling was toevertrouwd aan het Circus Boltini op 3 september 1969.

Nadat het College van 's-Hertogenbosch aan het circusterrein “ *de Vliert* “ een andere bestemming had gegeven = de Hogere Agrarische School = stond het circus op vele andere pleinen en terreinen in onze stad.

We hebben er een top vijf van gemaakt.

1. Op de eerste plaats staat het circusterrein: “ *de Vliert* “ waar 31 circussen hun tenten hebben opgebouwd.
2. Terreinen aan de Hekellaan bezetten de tweede plaats met 17 maal een circus.
3. Ook het parkeerterrein aan de Brabanthallen was zeer gewild met in totaal 11.
4. De Pettelaarse Schans werd 8 maal aan een circus toegewezen.
5. Op de Kooikersweg presenteerden zich 7 circussen aan het publiek.

Welke nummers er in de piste of in de nok van het circus ook werden vertoond, het was steeds de spreekstalmeester die het programma opende en het publiek verwelkomde.

Eèn der meest bekende uit deze wereld van zand en zaagsel was Cor Schuring van het legendarische circus Strassburger.

Met zijn sonore stem richtte hij zich tot de bezoekers:

HOOGGEËERD PUBLIEK.

Namens de Directie van dit circus van harte welkom en wij wensen U een genoeglijke avond.

Ook de samenstellers van dit onderzoek heten de lezers van harte welkom en wensen hun veel plezier toe met het lezen van deze circus herinneringen.

SEIZOEN 1951**Circus Strassburger****Optreden van 11 mei tot en met 16 mei****Standplaats de Vliert**

Strassburger kondigde zijn programma als volgt aan: *Seizoen 1951. Circus Strassburger*
Altijd nieuw; Altijd beter; Altijd meer.

Drie programma's in èèn !!!

Circqensisch programma: met Strassburger's paarden, leeuwen, tijgers, olifanten, kamelen, zebra's, lama's en de beste internationale artiesten ter wereld.

Originele Wild - West Pantomime: "Hallo Texas" met Sioux - Dakota - Indianen; Colorado Cowboys; Mexicaanse Gauchos en Prairie ruiters.

Het Grote Waterballet: "Een nacht in Venetië." Een fascinerend schouwspel van prachtige watervallen, springende fonteinen, grandioze lichteffecten, feeërieke balletten, komische scènes in en om het water. Een sprookje van kleuren, licht en schoonheid in

CIRCUS ONDER WATER.

Grote menagerie met dieren uit alle werelddelen alsmede het negerdorp van:

Prince Kari - Kari en zijn Somalische onderdanen.

SEIZOEN 1952**Circus Strassburger****Optreden van 22 april tot en met 25 april****Standplaats de Vliert**

Volgens de recensie in het plaatselijk dagblad een uitmuntend circusprogramma.

In het deel na de pauze presenteerde de directie een reprise van het waterballet: "Een nacht in Venetië."

Circus Gerritje**Optreden van 16 mei tot en met 20 mei****Standplaats Kard. van Rossumplein**

Bossche amateurs gaven een circusvoorstelling ten bate van een Katholiek Jeugdcentrum in onze stad hetwelk gevestigd zou worden in het voormalige politiebureau aan de Orthenstraat.

Medewerkenden:

Paardendressuur: de dames Otjens en Henne en de heren van Loon en Meuris.

Voltige: de heren Ebben en Veen.

Komisch Jongleur: Peer van Zeeland.

Confetti Cabaret.

Leden van de Gymnastiekvereniging: O.S.S. = VOLO.

Muziek: De Banjo Spelers.

Spreekstalmeester: Louis Rits.

Algehele Leiding: Martien Vugts.

Circus van Bever

Optreden van 2 juli tot en met 6 juli

Standplaats de Vliert

Het programma van circus van Bever was opgebouwd rond een grote groep Lilliputters welke aan deze voorstelling meewerkten.

Helaas werd deze reeks van circus voorstellingen afgebroken wegens onvoldoende publieke belangstelling.

Dit was het gevolg van de extreme warme weersomstandigheden.

SEIZOEN 1953

Cirque Géant (directeur Jos Mullens)

Optreden van 20 april tot en met 22 april

Standplaats de Vliert

Medewerkenden:

Emilien Moustier met zijn Atlas Leeuwen.

Juan Coll's een optreden met 5 Chimpansees en een Gorilla.

Jim Walter een gemengde roofdierengroep bestaande uit Tijgers, Leeuwen en Panters.

De Vijf Burkett's; zij vormen de enige Mulatten Familie aan de Vliegende Trapeze.

Ben Ameer Timenen Troupe bestaande uit 11 Marokkaanse Wervelwind Springers.

Mister Jeffries met zijn Olifanten.

Circus Franz Althoff

Optreden van 17 juli tot en met 20 juli

Standplaats de Vliert

Recensie Dagblad.

Een drie Manege Renbaan Circus.

Drie extra treinen brachten dieren en personeel naar 's-Hertogenbosch.

De kolossale viermasten circustent had een lengte van 85 meter.

Het circus had de beschikking over 115 paarden waaronder Lippizaners en Arabieren.

In de stallen stonden: Olifanten, Kamelen, Buffels, Giraffen, Zeeleeuwen, Apen en Beren.

Het circus Althoff presenteerde ook de klassieke Romeinse ruiterspelen met wagenrennen.

SEIZOEN 1954

Circus Jos Mullens

Optreden van 18 april tot en met 21 april

Standplaats de Vliert

Jos Mullens vertoonde in zijn nieuwe circustent met drie maneges een programma, dat was samengesteld uit de navolgende nummers.

Graaf en Gravin Jean Yves de la Cour reden samen de Hoge - School.
Richard Hardner en zijn mysterieuze kogel.
José Strassburger met Willy en Henry Mullens verzorgden de Paardendressuur.
Captain Roberts presenteerde een Leeuwengroep.
Sici and Son. Spaanse Clowns.

Het programma was verder aangevuld met:

Een groot Amerikaans Luchtballes.
Trampoline nummer.....Rolschaatsact.....Contorsionisten.
Jongleurs.....Antipodisten.

Schneider's Lilliputters Sprookjesstad en Revue
Optreden van 7 augustus tot en met 12 augustus
Standplaats de Parade

Uit de advertentie:

Beleef het sprookje van Gulliver's reizen.
Lilliputters - stad doorlopend te bezoeken.
Een unieke Lilliputter Revueshow.
Een blijvende herinnering voor iedere bezoeker.

Circus Strassburger
Optreden van 22 oktober tot en met 24 oktober
Standplaats de Vliert

Na een tweejarige triomftocht door het buitenland wederom op tournee in Nederland.
Een programma met Wereld – attracties:
Taniko - Family.....Japanse Antipodisten en Draad - Evolutie's.
Alcetty.....Ongeëvenaarde Balanceerkunst.
Gritta Frisk.....Gratie en Charme aan de Trapeze.
Doksansky.....Wereldberoemde Dompteur.
Sylvia's Chimpansees.....Een climax van dwaasheid.
Zes Frielanis.....Acrobatiek op de fiets.
Drie Rubatis.....Clowns.
Vera Strassburger.....Zij rijdt de Parforce anno 1900.
Regina Strassburger.....Klassieke Hoge School.
Karel Strassburger.....Vrijheidsdressuren.
Elly en Willy Strassburger.....Paardendressuur met Strassburgers Paarden.
Twee Wilco's.....Komische Parodisten..
Menne Althoff.....Indische Olifanten.
Bob Schelfhout.....Exotische dierengroepen.
Adolf Strassburger.....Arabische Volbloedhengsten.
Hongaarse Post.....Gereden met 10 paarden.
The Comets.....Spel met de dood in de nok van het circus.

SEIZOEN 1955

Circus Franz Althoff - Strassburger

Optreden van 22 april tot en met 25 april

Standplaats de Vliert

Drie Manege Renbaan Circus.

Een daverend festijn van 48 massale circus sensaties.

Kapitein Smith.....Chimpansees.

Maurice en May.....Rijwielacrobatiek.

Dompteur Natsch.....Gemengde Roofdierengroep.

Tonisko.....Luchtpiraat.

Jürgen.....Waaghalzerij op het slappe koord.

Een Kolossale Kudde Olifanten.

Zeeleeuwen van het Circus Knie.

Ongekende Paardendressuur.

Nederlands Circus van Bever

Optreden van 19 juli tot en met 20 juli

Standplaats de Vliert

Een internationaal Circusfestival in Europa's enigste zesmasten - circus

Mademoiselle Valesca brengt de klassieke Hogeschool.

Madame van Bever met haar Friese Hengsten.

Eugène Karoly Klassieke vrijheids dressuur met paarden.

Katja Sobo - Lewsky met haar voetballende honden.

André Beilfus brengt in de piste een gemengde Berengroep.

Directeur Guus van Bever met de presentatie van zijn Olifanten.

Original Osado. Een evenwichtskunstenaar van wereldklasse.

Zusjes Tonita op de Hoge Draad.

Het Allegro Trio. Clowns.

Drie Flying Osado's aan de vliegende Trapeze.

De Franklin's.....De Ferry's.....De vier Barbara's.

SEIZOEN 1956

Cirque Jos Mullens

Optreden van 19 mei tot en met 21 mei

Standplaats de Vliert

De Directie van het circus Jos Mullens presenteerde 25 wereld attracties uit het circus van Moskou welke door de beide Directies waren samen gesmolten tot een daverend schouwspel van 180 minuten in èen piste.

IJscircus van Maxi en Ernst Bayer

Optreden van 19 juli tot en met 24 juli

Standplaats de Vliert

Recensie in de plaatselijke krant van 's-Hertogenbosch:

OM ZO TE SCHAATSEN, DAT IS WARE KUNST !!!

CIRCUSBOEK

In dat jaar werd uitgegeven door het Nederlands Zuivelbureau het bekende boek:

DE BONTE DROOM VAN HET CIRCUS.

Auteurs: J. van Doveren.
Fred. Thomas

SEIZOEN 1957

Circus Strassburger

Optreden van 7 mei tot en met 9 mei

Standplaats de Vliert

De openingsvoorstelling werd afgelast omdat de as van de wagen waarop de masten geladen waren = de enigste wagen welke niet met de trein vervoerd werd = kort na het vertrek uit Tilburg was gebroken.

Circus Jos Mullens

Optreden van 26 juli tot en met 28 juli

Standplaats de Vliert

Volgens de tekst uit een advertentie in het dagblad van 's-Hertogenbosch.
Het grootste circus van Europa. Een modern programma met klassieke topnummers.

SEIZOEN 1958

IJscircus Maxi en Ernst Baye

Optreden van 27 mei tot en met 1 juni

Standplaats de Vliert

Recensie: *EEN ECHT GENOT OM DEZE SHOW TE BEWONDEREN.*

Circus Jos Mullens

Optreden van 12 juni tot en met 15 juni

Standplaats de Vliert

In het Bossche Dagblad verscheen vrijwel dagelijks een advertentie met de navolgende tekst:

Het Cirque van directeur eigenaar Jos Mullens brengt reeds nu de wereldattracties van
BRUSSEL EXPO 1958.

Sensationeel programma !!!

Een werkelijk onovertroffen schouwspel gebracht in het grootste en meest indrukwekkende Cirque van Europa.

Op dit moment geven wij afscheidsvoorstellingen in Nederland.

Aansluitend treden wij op in België ter gelegenheid van de Wereldtentoonstelling.

De directie van het Cirque Jos Mullens is er trots op, dat in 's-Hertogenbosch hetzelfde programma vertoond zal worden als in de plaats Manchester. Deze voorstellingen waren in de afgelopen drie wintermaanden avond aan avond uitverkocht.

SEIZOEN 1959

Circus Krone

Optreden van 14 augustus tot en met 18 augustus

Standplaats de Vliert

Samenvatting recensie en advertenties.

Een totaal van 45 topnummers van wereldklasse gebracht zowel in de Piste; op het Toneel als in de Lucht vormen samen: " *KRONE'S CIRCUS FESTIVAL.* "

Het wordt gebracht in vijf onvergetelijke scènes.

Eèn der hoogtepunten uit dit programma vormt ongetwijfeld het optreden van:

Tarzan Gilbert Houcke met zijn twaalf Koningstijgers.

Een warme plaats in dit programma is ingeruimd voor het Krone's Circus Orkest onder leiding van: Maestro Alfonso Jeffa.

De vijf scènes zijn als volgt ingedeeld:

RODEO IN SPRINGFIELD.

DIWALI; HET INDIASE FEEST DER DUIZEND LICHTEN.

EEN GROET UIT WENEN.

AFRIKAANS MALUD. (Feestvierend woestijnvolk).

CARNAVAL OP CUBA.

Deze slotscène wordt ingeleid door Christel Sembach met de Lippizaner Hengst Favoury Barbana aan de lange teugel.

SEIZOEN 1960**Circus Tony Boltini****Optreden van 21 mei tot en met 23 mei****Standplaats de Vliert**

Toelichting:

Het circus Tony Boltini presenteerde zich in dat jaar met de slogan:
 “Circus Tony Boltini met een programma uit de *glorietijd van Circus Oscar Carré.*”

Atomia.....Menselijk projectiel hetwelk uit een kanon geschoten wordt.

Frères Courtials.....Humoristen.

Miss Doris.....Tsjechische jongedame welke op èèn van de 40 meter hoge
buiten masten haar kunsten zal vertonen.

Bobby Althoff.....Leeuwen en Berendressuur.

Egizio Carré.....Hogeschool.

The Olympics.....Trapezewerkers van wereldklasse.

Camilio Mayer Troupe.....Hoge draad sensatie.

Danny Lima.....Nederlandse Jongleur. Winnaar Circus Oscar Trophée 1959.

Bayer's Ijsballet**Optreden van 1 augustus tot en met 5 augustus****Standplaats de Vliert**

De faam van dit ijscircus was het optreden al ver vooruit gesnel. De openingsvoorstelling was reeds een aantal dagen vòòr de première uitverkocht.

Kindercircus Bambino (Leider Pater Dominicus Vester.)**Optreden op 25 september****Plaats van uitvoering: Parochiehuis aan de Graafseweg.**

Het kindercircus bezorgde de jeugd van de Graafseweg een fijne middag.

SEIZOEN 1961**Circus Tony Boltini****Optreden van 20 mei tot en met 22 mei****Standplaats de Vliert**

In een nieuwe acht masten circustent presenteerde Boltini het volgende programma:

Seven Eagles Troupe.....Evenwichtskunstenaars op de hoge draad.

Mister Lin.....Balansact met 100 glazen.

Alberto Althoff.....Een presentatie van acht Berberleeuwen.
 Madame Althoff.....Een act met Bruine Beren.
 Wilke Sr.....Dressuur met Friesche Paarden.
 Marie en José Hendriks.....De Bossche zusjes op een hoog gespannen draad.
 Willy Lens.....Een onvergetelijk nummer met Chimpansees.
 José Lane.....Trapeze Artiste.
 Drie Pécidis.....Vliegende trapeze act in de nok van het circus.
 King Everest.....Handacrobaat.
 Skeeler wedstrijden in de piste van het circus voor het publiek

-----

Rodeo Renbaan Circus Williams
Optreden van 12 augustus tot en met 16 augustus
Standplaats de Vliert

Carola Williams presenteerde in onze stad een drie uur lang non stop programma bestaande uit 24 nummers van wereldklasse.
 Het programma was opgebouwd rond de navolgende circusnummers:

Paardenshow van de edelste rassen.
 Een twaalftal Olifanten.
 Rodeo Show.
 Roofdieren sensatie.
 De Dode Sprong uit de nok van het circus.
 Lachen met de zeven Clowns.
 Egyptische Acrobatiek.
 Super Cowboys.
 Tsjechische Rijwielen Acrobaten.
 Italiaanse Trampoline Act.
 Luchtsensaties.
 Vogelshow.

SEIZOEN 1962

Circus Tony Boltini
Optreden van 8 juni tot en met 11 juni
Standplaats de Vliert

Peter Horst.....Leeuwendressuur.
 Drie Marcelly's.....Acrobaten.
 Person Robies Comp.....Fietsnummer.
 Alberto Althoff.....Presentatie van vier baby Olifanten.
 Salvany's.....Icarische Spelen.
 De Bernadinis.....Clowns. Mixo.....de muzikale August.
 Gebroeders Jartz.....Trapezewerkers.
 Dubbele Hogeschool.....Valesca en Zulma Wilke.
 Kapelmeester H. Mors. Spreekstalmeester Willy Klijs.

Circus Harry Belli

Optreden van 11 augustus tot en met 15 augustus

Standplaats de Vliert

Medewerkenden aan dit programma:

Harry Belli.....Tijger Byla ter paard.
Wolfgang Trunk.....Berberleeuwen.
Les Charlies.....Wervelwind Jockeys.
Les Charivari.....Jongleurs op de ladder.
Patri.....De onbereidbare Ezel.
Svensons.....Edele Paarden Rijkunst.
Hans Kohler.....Varkensdressuur.
Pepsi.....Boksende Kangoeroe.
Sorelle en Lorenti.....Antipodisten.

In het programma traden verder nog op: een internationale Clownsgroep en was er een dressuur demonstratie met 10 Oldenburger - paarden.

SEIZOEN 1963

Circus Tony Boltini

Optreden van 1 juli tot en met 3 juli

Standplaats de Vliert

Toelichting:

's-Hertogenbosch was de laatste stad in ons land waar circus Boltini optrad alvorens aan zijn Belgische tournee te beginnen.

Het programma was als volgt samengesteld:

Aad de Vries met zijn acht Berber Leeuwen.

Valesca Wilke. Zij bracht de navolgende combinatie van paarden in de piste:
zes Vossen = zes Friezen = zes Geldersen.

The Eagles. De vermaarde Hoogdraadgroep bestaande uit 3 dames en 3 heren.

Clerans. Internationale Trapezewerkers.

Circus Carl. Krone

Optreden van 14 augustus tot en met 18 augustus

Standplaats de Vliert

Programma:

Een hippisch festijn van paarden en pony's gebracht door Carl. Sembach.

Bengaalse Tijgers door dompteur Walter Cupial.

Een kudde van vijftien Indische en Afrikaanse Olifanten gepresenteerd door:

Frieda Sembach - Krone.

Lotte de gedresseerde Giraffe.

Reuze Nijlpaard Poppäa.
Dromedarissen.
Zeeleeuwen gepresenteerd door Leonhard Bohnstedt.
Duo Mendez - Seitz de meest bekende Hogedraad Kunstenaars.
Bronley's Acrobaten aan de cirkelende raket in de nok van het circus.
Alex en Ludwich Wandruschka. Acrobaten te paard.

In een aantal edities van het plaatselijk Dagblad van 's-Hertogenbosch stond de navolgende advertentie:

CIRCUS KRONE VRAAGT MET SPOED:

*TENTBOUWERS.
DIERENVERZORGERS.
TIMMERLIEDEN.*

Het circus biedt een vast dienstverband.

SEIZOEN 1964

Circus van de Don Djiguiten Kozakken

Optreden op 7 juni

Standplaats openluchtvoorstelling terrein Veemarkt

Duizenden mensen hebben geboeid gekeken naar de stuntshow van de Kozakken onder leiding van: Baron Nicolai Osteletzky.
Twaalf Arabische Hengsten en evenveel ruiters hebben het publiek ruim een uur vermaakt met hun vermetele rijkunst.

Berliner Eisrevue (Directie Maxi en Ernst Bayer)

Optreden van 16 juni tot en met 21 juni

Standplaats Sweelinckplein

Recensie: *EEN GROOTS FEEST VOOR HET OOG.*

Circus Tony Salamon

Optreden van 24 juni tot en met 1 juli

Standplaats Hekellaan

In het programma werden vernoemd:

The Retlems.....Acrobatiek op een mast van negen meter hoogte.

The Semiras.....Trapeze werkers.

Jongleurs.

Gochelaar.

Circus Tony Boltini**Optreden van 16 oktober tot en met 18 oktober****Standplaats Sweelinckplein**

Toelichting.

Circus Tony Boltini had zijn tournee door België moeten beëindigen wegens een conflict met het gemeentebestuur van Antwerpen.
Ook de commandant van het brandweerkorps van 's-Hertogenbosch beklaagde zich bij het college van B. en W. over het gedrag van de directie van circus Boltini. Hij stelde aan het College voor, om een volgende aanvraag van dit circus terzijde te leggen.

Enkele onderdelen uit het programma:

Marffa la Corse.....Dompteuse met 9 Tibetaanse Tijgers.
Marakech Troupe.....Marokkaanse Pyramide Bouwers.
Valesca Wilke.....Paardendressuur.
Mademoiselle Ketty.....Lucht acrobatiek.
Josette Boltini.....Antipodiste.
Antoinette Boltini.....Paardendressuur.
Zeven Dwergen van Eduardini.
Zulma Wilke.....Ballerina te Paard.
Aumar Bombay.....Oosterse acrobatiek.
Paulton.....Hondendressuur.
Hermanos Madrid.....Spaanse Clowns.
Twin Barley.....Franse Luchtsensatie aan een draaiende raket.
Frans Seuren.....Orkestleider.
Willy Klijs.....Spreekstalmeester.

SEIZOEN 1965**Circus Tony Salamon****Optreden van 4 juni tot en met 7 juni****Standplaats Hekellaan**

Circus Salamon bracht een zeer attractief programma.
Het was bijzonder jammer, dat er zo weinig publiek gekomen was.
In de recensie werden vernoemd:
De Goochelaar Frianed. = Cowboys met brandende toortsen, messen en bijlen.
De Komische Rijschool = Slangenpaardje Silvan.

Circus Sarrasani**Optreden van 2 juli tot en met 7 juli****Standplaats Pettelaarseweg**

Toelichting:

De tournee van Circus Sarrasani was voorbereid door: “ General Manager Jos Mullens. “

De directeur van circus Sarrasani, Fritz Meij, vierde tijdens het gastspel van zijn circus te 's-Hertogenbosch zijn 61^e verjaardag.

Het 's-Hertogenbosch Muziekkorps bracht hem een serenade.

Medewerkenden aan het programma:

Willy Lens.....Chimpansees.
 Zemgano's.....Luchtnummer.
 Ingrid en Sylvia Schickler.....Hogeschool.
 Fred. Cordon.....Koning van de zweep.
 Lilian Kenny.....Trapezewerkster.
 Bertini's.....Luchtnummer.
 Edith en Eugen Weidmann.....Roofdieren Dressuur.
 Rudolf Belli.....Olifanten.
 Dieter Farell.....Roofdieren Dressuur.
 Martini's.....Muzikale Clowns.
 Madcaps.....Parterre acrobatiek.
 Lismar.....Kapelmeester.

SEIZOEN 1966

Jeugd circus Festival.

Optreden van 11 april tot en met 16 april

Standplaats Hekellaan

In het kader van de week: “ *Jeugd – Actief* “ werd er in onze stad tijdens de Paasvakantie een festival voor de jeugd georganiseerd.

Aan dit festival namen ook jeugd circussen deel; we komen de namen tegen van:

SANTELLI uit Groningen.

HOGEROP uit Goes.

IL GRIGIO uit Haaren.

Circus Heros

Optreden van 4 juli tot en met 6 juli

Standplaats Pettelaarseweg

In het verslag over dit circus werden genoemd:

Kapelmeester Maestro Mario Da Palma.

Helio met zijn Chimpansees.

Zeer goed Paardenwerk gepresenteerd door Directeur Bruno Togni.

Ook de presentatie van de Olifanten en de Leeuwen was zeer verzorgd.

Twee top trapeze nummers: The Larz en Les Cordona's.

Rastelli's Clowns.

De Murillo's met Mexicaans bravoure op de trampoline.

Gran Pepet acrobaten van wereldklasse.

SEIZOEN 1967**Circus Tony Boltini****Optreden van 22 april tot en met 23 april****Standplaats de Vliert**

Toelichting:

Circus Tony Boltini had voor dit seizoen een programma samengesteld met topnummers uit het Hongaarse Staatscircus.

Zeven Faludi's.....Springplankgroep bestaande uit 5 jongens en 2 meisjes.

Ervino.....Koptrapeze presentatie.

Bocksai.....Acrobatische Fietspresentatie.

Eötvos.....Hongaarse Clowns.

Boltini's Cavalerie.

Irene la Boucha en Wim Vos.....Presentatie van een Leeuwengroep.

Josette Boltini.....Poedels en Dalmatiners revue.

Boltini's Olifanten.

Drie loops Batmann Kanon.....Dit kanon schiet drie mensen als levende projectielen door de circustent.

De verslaggever van het Brabants - Dagblad had zich door de directie terdege laten voorlichten over het technische gedeelte van dit circus.

De uitvoeringen werden gepresenteerd in een speciaal voor dit circus vervaardigde tent van de navolgende afmetingen: 80 meter lengte; 40 meter breedte en 14 meter hoogte.

Aan deze tent werd in totaal 8000 m2 tentzeil verwerkt met een totaal gewicht van 75.000 kilo

De bezetting van het circus bestond uit 382 medewerkers zowel artiesten als personeel.

Het geheel werd met 200 wagens over de weg vervoerd. De totale circus caravan had een lengte van drie kilometer.

Er werd gebruik gemaakt van hydraulische masten.

Circus Roberti**Optreden op 15 en 16 juli. Alleen middag voorstellingen****Standplaats Sweelinckplein**

Programma:

Directeur Roberti.....Mini Panters.

Mevrouw Roberti - Althoff.....Duivennummer.

Bongo.....Komisch Apennummer.

Snowy.....De wonder Hond.

Little Henrico.....Clown.

Kwik Kwek Kwak.....Een bijzonder Ganzen nummer.

Bokken Revue.

Waterballet.

Met het circus reisde ook een uitgebreide dierentuin mee.

SEIZOEN 1968

Circus Roberti

Optreden van 1 juni tot en met 3 juni

Standplaats Mgr. Diepenstraat

Deze - ruim 1½ uur durende - voorstelling werd door veel jeugdige Bosschenaren bezocht.

Zij zagen het optreden van: Mini Panters, een Goochelaar, diverse Pony's, Clowns, gedresseerde Honden, Bokken en Ganzen

-----
Circus Sabine Rancy (Frankrijk)

Optreden van 28 juni tot en met 30 juni

Standplaats de Vliert

Toelichting:

In het programma traden op: Zeven Atlas Leeuwen welke gepresenteerd werden door de Nederlandse Dompteur Jean Michon.

Breed uitgemeten in de kranten een verslag over de zeer gevaarlijke Leeuw Poulito uit deze troep. Hij viel in maart van dat jaar (1968) de dompteur Gerardi aan en verwondde hem. In 1966 doodde deze leeuw in Rotterdam de dompteur Bruno Togni.

Programma vòòr de pauze:

Hongaarse Springplank Acrobaten.

Franse Luchtacrobaten.

De Duitse Berendompteur Willy Reybeck.

Rolschaatsnummer.

De 12 Lippizaner Hengsten gepresenteerd door Danny Renz.

Programma nà de pauze:

Een Oosterse Spektakelshow van een feeëriek festijn in Nepal met de medewerking van: Fakirs = Slangenbezweerders = Danseressen = Indische Olifanten = Kunstenaars.

Circus Tony Boltini

Optreden op 12 en 13 oktober

Standplaats de Vliert

Volgens het verslag in het plaatselijk Dagblad van 's-Hertogenbosch waren er de volgende hoogtepunten in het programma:

Wim Vos met zijn acht Berberleeuwen.

Een machtig schouwspel van de edele viervoeters uit de stallen van dit circus.

Klassieke Hogeschool gereden door Antoinette Boltini.
 Humor werd gebracht door de Cavellinis.
 Een sportief element in de piste was de dressuur van Paarden met Sulky's.

SEIZOEN 1969

Circus Heros (Italië)
Optreden van 27 juni tot en met 30 juni
Standplaats de Vliert

De leiding van deze Nederlandse Tournee was in handen van Jos Mullens.
 Het circus programma was samengesteld uit de navolgende nummers.

Adriana = Sylvane = Bruna en Willy Togni.....Viervoudige Hogeschool.
 Helio.....Chimpansees.
 Willy Togni.....Paardendressuur.
 Bruno Togni.....Olifanten.
 Jean Michon.....Leeuwen.
 The Larz en Les Cordona's.....Trapeze.
 Rastelli's.....Clowns.
 Murillo's.....Trampoline.
 Gran Pepet.....Acrobaten.
 Aladdin en het Wonderland.....Feeëriek show met exotische elementen.
 Biasinis.....Rijwielnummer.
 Armando Elleano.....Evenwichtskunstenaar.
 John's Trampoline.
 Maries.....Kogel Balance Act.

Jeugdcircus “ Il Grigio “
Speeldatum 30 augustus
Standplaats Brabanthallen

Ter afsluiting van de vakantie week gaf dit jeugdcircus uit Haaren een tweetal voorstellingen in de Brabanthallen.
 Ruim 1400 kinderen genoten van dit optreden.

Circus Tony Boltini
Optreden op 2 en 3 september
Standplaats de Vliert

De Directie had voor dit speelseizoen een Tsjechisch programma samengesteld.
 Door allerlei oorzaken werd men met veel pech achtervolgd.
 Barbera Paludniak werd door haar IJsberen aangevallen. Deze act moest daarom vervangen worden door het Leeuwennummer van Willem Vos.
 De luchtacrobaat Mrazek stortte in Sint Michielsgestel naar beneden.

Eèn van de twee Barousek artiesten kreeg een hartverlamming.
 Een lid van de familie Baroundi was zeer lang ziek.
 Uit de berichtgeving in de krant bleek, dat circus Boltini rond half september nog een korte tournee zou maken naar België om waarschijnlijk via enkele speelplaatsen in Duitsland naar zijn winterkwartier in Nederland terug te keren.

Programma:

Drie Ricoraz.....Rijwielact.
 William Vos.....Leeuweenummer.
 Berondini's.....Hogedraad act.
 Dubsky.....Clown.
 Twee Sibera's.....Top Jongleurs.
 Dewert.....Fiets Acrobataten.
 Miss Wihiva.....Trapeze artieste.
 Theo Jostmann.....Paardendressuur.
 Mr. Danion.....Gedresseerde Zeeleeuwen.
 Antoinette Boltini.....Hogeschool.

SEIZOEN 1970

Circus Tony Boltini

Optreden op 26 en 27 september

Standplaats Hekellaan.

Het circus Tony Boltini had weer iets nieuws bedacht. In het programma was opgenomen een origineel: "Afro Carib Topless Ballet."

Programma onderdelen:

De Hergotti's.....Zes Hongaren aan een draaiende Luchtcarrousel.
 Roynoso Cordona.....Een Mexicaanse stuntman aan een slingerend touw.
 De vijf Arcturus.....Luchtacrobatiek.
 Antoinette Boltini.....Hogeschool.
 Twaalf Lippizaners in vrijheid gedresseerd door Antoinette Boltini.
 Frankello's.....Jockeynummer.
 William Voss.....Leeuwenact van het circus Chipperfield.
 De Rivals.....Spaanse Clowns.
 De Vassallo's.....Antipodisten.
 Hassani Troupe.....Acht Marokkaanse Springers.

Limbo danseressen met 2 Zeeboes = 1 Watussi en 1 Guanaco.

Afro Carib Dansers.....Acrobaten tussen brandende kaarsen.

Frans Seuren.....Orkestleider.

SEIZOEN 1971**Circus Tony Salamon****Optreden van 7 tot en met 9 mei****Standplaats Hekellaan**

Toelichting:

De voorstelling van 7 mei moest worden afgelast in verband met een defect aan de hijsinstallatie van èèn der tentmasten.

Circus Carl Althoff**Optreden van 13 tot en met 15 augustus****Standplaats Hekellaan**

Programma:

Les Dougalls.....Jongleurs.
 Kara Khavak.....Krokodillen en Slangen.
 Les Saltas.....Vliegende Trapeze.
 Tibor en Dimitri.....Tijgers Leeuwen IJsberen.
 Manuel Goncalves.....Evenwicht Kunstenaar.
 Concha en Concha.....Acrobaten.
 Bento en Rosarius.....Stuntwerkers.
 Certy Althoff.....Pony dressuur.
 Giavonny Althoff.....Olifanten.
 Peter Bento = Babusio en Co = Drie Martini's.....Clowns.

Circus Kinsbergen (Eigenaar P. v.d. Pol)**Optreden op 6 en 7 oktober in èèn der buitenwijken van de stad****SEIZOEN 1972****Circus Tony Boltini****Optreden van 20 april tot en met 23 april****Standplaats Hekellaan**

De perschef van dit circus = de heer Dick Hendriksen = nodigde de plaatselijke Harmonieën en Drumbands uit om bij de aanvang van de circusvoorstelling een optreden in de piste te verzorgen.

Circus Willy Hagenbeck**Optreden van 29 tot en met 31 augustus****Standplaats Hekellaan**

In de voorstellingen was een gastoptreden ingelast van het Jeugd circus: "Il Grigio" uit Haaren. Zij brachten in dit programma het grote voltige nummer met de Dansmariekes.

Het circus Hagenbeck presenteerde onder meer de navolgende nummers:

12 Exotische dieren bestaande uit Kamelen, Dromedarissen, Lama's, Zebra's.

Dieter Cappus.....Leeuwengroep.

Yo Mahal.....Olifanten.

De Matla's.....Nederlands Duo Vatenpringers.

Les Lunas.....Acrobaten.

Les Brumbach's.....Een balansact met Degens.

Sandor Kaimar.....Orkestleider.

SEIZOEN 1973**Circus Sarrasani****Optreden van 25 mei tot en met 27 mei****Standplaats Hekellaan**

Dit programma was een weerzien met de rasechte Nederlandse Circusfamilie Mullens.

Willy Mullens.....Acht Kaukasische paarden en een twaalfstal pony's.

Henri Mullens en zijn echtgenote Valery brengen de Pas de Deux op de ruggen van twee Schimmels.

Dieter Farell.....Dertien Roofdieren in èèn kooi.

Halassys.....Wiplank acrobaten.

Janny en Albert Courtial.....Nederlands Clownsduo.

Ferdinand Berousek.....Een presentatie van vijf Beren.

Stanislaw Basta.....Olifanten.

Acrobatische Circusnummers van wereldklasse.

Circus Renz**Optreden op 19 en 20 juni****Standplaats Mgr. Diepenstraat.**

Toelichting:

De beide voorstellingen, welke gepland stonden op 19 juni, werden afgelast in verband met de tropische temperatuur op deze dag.

Het programma bestond uit:

Een tweetal groepen clowns.

De onberijdbare ezel.

Indische Olifanten gepresenteerd door Bernhard Renz.

Slangenrevue door Caimana Nirwa.
Noorse Fjordenpaarden.
Trapezewerk van Carmen de Castello.
Rodeoshow.
De twee Antoinnes.....Perche Acrobaten.

Televisie Circus Piste

Opname op 11 september

Brabanthallen

Deze opname werd in oktober 1973 door de K.R.O. uitgezonden.

Circus Tony Boltini

Optreden van 21 september tot en met 23 september

Standplaats Hekellaan

Het circus bracht de navolgende nummers:

Taras Bulba.....De meest vermaarde dompteur van de wereld met zijn zeven
Bengaalse Tijgers.

Texas Indian Rodeo Show.
Verticale Koordwerkers.
Vliegende trapeze in de nok van het circus.
Springplank Acrobaten.
Komische Balans Acrobaten.
Equilibristen.
Fiets Acrobaten.
Een grote groep IJsberen.
Een Grote Collectie Raspaarden.
Olifanten.
Clowns.

SEIZOEN 1974

Wintercircus

Speeldatum 8 februari

Standplaats Casino Schouwburg

In deze show traden op:

Zeeleeuwen gepresenteerd door de Deense Dompteuse Vivi.
Het verdere programma bestond uit optredens van: Varkens, Chimpansees, Jongleurs,
Acrobaten, Clowns.

Spreekstalmeester.....Jaap Stobbe.

Kapelmeester.....Cas Oosthoek.

Televisie Circus Piste**Opname op 20 februari****Standplaats Brabanthallen**

Aan dit programma werkten ondermeer mee:
 Les Collins.....Acrobaten op het slappe koord.
 Monroe.....Evenwicht Kunstenaar.
 Harry Althoff.....Een optreden met vijf Baby Olifanten.
 Toto Chabri en Compagnie.....Clowns.
 Krenzola's.....Dieren revue.

Circus Bouglione**Optreden op 12 en 13 juni****Standplaats Hekellaan**

Tourneeleader: General Manager Jos Mullens.

Medewerkenden:

Emilien Bouglione.....Paarden.
 Sampion Bouglione.....Olifanten.
 Catherine Blankart.....Tijgers.
 Les Ritcher.....Trampoline.
 Miss Audrey Duval.....Poedels.
 Desiree Rech.....Chimpansees.
 Little John.....Jongleur.
 Pepete Pauwels Groupe.....Clowns.
 Les Johnsons.....Acrobatie op een dravend paard.
 Trio Antares.....Trapeze.
 Les Quatre Victoria.....Acrobatiek.
 Adrien Ferme.....Kapelmeester.

Extra geëngageerd voor 's-Hertogenbosch:
 Het Tsjechische Acrobatenpaar: De Sineco's.

Het Nederlandse Circus Renz**Optreden op 17 en 18 juli****Standplaats Kooikersweg**

Programma:

El Hector.....De Sterkste Man van Europa.
 The Euromasters.
 Klit en Klat.....Muzikale Clowns.
 Jos Uyterlinde.....Tijgerpaard en Olifant.
 Een unicum in de circuswereld: de gedresseerde Koe.
 Pony's en Paardendressuur.
 Frederico.....Balance act op een zeven meter hoge ladder.

Raphaël.....Act aan de swingende trapeze.
 Frankello Truppe.....Jockey en Kozakken Rijders.
 Texas Mescal Cowboys.....Lasso draaiers en messenwerpers.
 Muzikale omlijsting.....Hammond Organist en Slagwerker.

Circus Tony Boltini

Speeldatum op 16 oktober

Standplaats Hekellaan

In de afgelopen drie maanden had circus Tony Boltini een tournee gemaakt door Israël.

Aan het programma in onze stad werkten mee:

Diamonds.....Oost-Duits Trapezenummer.
 Hermans.....Perche nummer.
 Lukaes.....Springplank acrobaten.
 Micheletty's.....Rijwiel acrobaten.
 Johny = Henrico = Benny.....Nederlands Clowns Trio.
 Gerard Eton.....Trapeze nummer.
 Johny.....Parodist.
 Alberto Althoff.....Een dressuur met Arabische Hengsten.
 Zusjes Boltini.....Dubbele Hogeschool.
 Frans Seuren.....Orkestleider.

SEIZOEN 1975

Circus Mariska

Optreden op 4 april

Standplaats Hekellaan

Het circus gaf een tweetal voorstellingen welke gratis toegankelijk waren voor de klanten van: MODECOR ; een textielzaak welke gevestigd was aan het Burgemeester Loeffplein te 's-Hertogenbosch.

Circus Tony Boltini

Optreden op 7 oktober

Standplaats Hekellaan

De topattractie in het programma werd gevormd door Vader Abraham met een ruim bemeten optreden van liedjes uit zijn eigen repertoire, dat werd afgesloten met een talentenjacht.

De overige programma onderdelen bestonden uit:

Gedresseerde Varkens.
 Negen gedresseerde Adelaars.

Alberto Althoff met Olifanten en Paarden.
 Ferdinand Berosek met zijn Beren nummer.
 Zemgano's trapezewerkers.
 Narrekeehgroep Piramidebouwers.
 Wojzylas Parterre acrobatiek.

Circus Charivari

Optreden op 1 en 2 november

Standplaats Kooikersweg = Kruiskampsingel

Het circus stond onder directie van Leona en Bart de Vrind.

SEIZOEN 1976.

Nederlands Circus Renz

Optreden van 20 April tot en met 25 april

Standplaats diverse wijken in onze stad

Uit het verslag in het plaatselijk dagblad blijkt, dat het circusprogramma bestond uit optredens van: Olifanten; Leeuwen; Paarden; Pony's; Ezels; Russische Tjerkessen Ruiters; Clowns; Goochelaar; Acrobaten.

Het Leeuwennummer werd gepresenteerd door Tom Dieck. Jr.

Het Brabants Dagblad maakte uitgebreid melding van een bedrijfsongeval bij dit circus. Tijdens de opbouw van de circustent kwam èèn van de masten in aanraking met een hoogspanningskabel welke over dit terrein liep en kreeg een spanning van 150.000 volt te doorstaan.

Eèn van de tentbouwers kreeg weliswaar een schok maar bracht het er toch levend vanaf, doordat hij – geluk bij een ongeluk – van de auto viel waarop de mast stond.

Van de betreffende vrachtwagen waren na de stroomstoot liefst zeven banden lek.

Circus Charivari

Optreden van 30 september tot en met ? oktober

Standplaats Hekellaan

Dit circus presenteerde het volgende programma:

Leona de Vrind.....Vrijheidsdressuur met edele Raspaarden.
 Alex de Werk.....Shetland pony's bereden door Laponder Apen.
 De Gorilla Conga.
 Les Caravanos.....Evenwicht Kunstenaars.
 De Twee Peters.....Tempo Jongleurs.
 Erico.....Clown.
 Nopy en Nicol.....Clowns duo.

Sahib - Abinda .....Fakir.
De Drie Salsky's.....Acrobatiek.

SEIZOEN 1977

Circus Mikkenie (directeur Rob Witman)

Optreden van 14 mei tot en met 19 mei

Standplaats diverse wijken in onze stad.

De navolgende programma onderdelen werden vermeld in de recensie.

Lucho.....Leeuwen; Tijgers; Jacquards.
Charley en Pepito.....Muzikale Clowns.
Los Zamperia's.....Acrobaten te paard.
Gilda's.....Tempo Jongleurs.
The Kosmar.....Draadlopers.
Mikkenie's Edele Raspaarden.
Los Pepe's.....Acrobaten.
Mario's.....Parterre Acrobaten.
Miss Ruby.....Acrobate op de Evenwichtsbalk.
Duo Lourador....." Vatspringers "
Presentatie van vier Indische Olifanten.

Nederlands Circus Renz

Optreden van 7 juni tot en met 12 juni

Standplaats diverse wijken in onze stad

In het verslag over dit circus werden de navolgende namen genoemd:

Tom Dieck Jr.....Leeuwen, Tijgers en Baby olifantje Tanja.
Herman Renz.....Vrijheid dressuur van Hafflingers = Pony's en Friese Volbloeds.
Miss Caywane.....Slangen revue. Trio Cabé.....Acrobaten.
Gerry Brothers.....Jongleurs. Trio Rogers.....Komische Acrobatiek.

Circus Tony Boltini

In het archief kwamen we een exemplaar tegen van het Elseviers Weekblad van 3 September 1977 waarin we een uitvoerig artikel aantreffen, dat gewijd was aan het circus van Tony Boltini.

Genoemd circus = met zijn winterverblijf te Vught = was door de Belastingdienst failliet verklaard en zou op 1 September door deze Dienst in het openbaar worden verkocht.

De totale belastingschuld = aldus dit weekblad = bedroeg meer dan 3½ miljoen gulden.

Volgens het verslag in deze krant was de directie van het circus Boltini de deurwaarders van de Belastingdienst echter een slag voor geweest.

De circusinventaris in het winterverblijf stond op naam van de beide dochters. De circustent was gehuurd van een tentenbedrijf terwijl de transport en woonwagens alsmede levende have eigendom waren van bevriende circusliefhebbers.

Ook het Brabants Dagblad weidde een uitvoerig artikel over de problemen bij circus Boltini. Volgens deze verslaggever bedroeg de belastingschuld van dit circus ruim 1½ miljoen gulden. De executie waarde bedroeg 4825 gulden. De fiscus verkocht 14 vrachtwagens welke in totaal 10.000 gulden opbrachten, De Studentenvereniging VERITAS uit Utrecht kocht de resterende inventaris voor f.15.000.

SEIZOEN 1978

Circus Mikkenie (Rob Ritman)

Optreden op 15 en 16 mei

Standplaats Kooikersweg en Wieselm

Er werden door de verslaggever van het plaatselijk dagblad in de betreffende recensie geen namen genoemd van de circusartiesten. We moeten het doen met een algemene aanduiding.

Trapezewerk; Ruitercrobaten; Wonderezel; Clowns; Baby-olifanten; Chimpansees; Jongleurs; Hengsten en Pony's.

Een bijzondere waardering was er voor de 22 jarige dompteur welke zowel Jaguars = Tijgers als Leeuwen in een bijzonder aantrekkelijk nummer presenteerde in de manege.

SEIZOEN 1979

Circus Busch = Roland

Optreden van 17 tot en met 19 september

Standplaats Hekellaan

Het circus presenteerde:

Madura.....Een 4000 kilo wegende Olifantendame afkomstig van het Circus Knie.

Golgojews.....Originele Kozakken.

Dompteur Rupert Bemmerl.....Een optreden met zijn 9 Bengaalse Tijgers.

Los Munos.....Een ongekende sensatie op de hoge draad.

Clowns:.....De Mardies.

De beste dressuurnummers van het Zwitserse Circus Knie.

Een kudde gedresseerde zebra's met een nijlpaard in de manege.

Een slangendame.

Sensatie aan de vliegende trapeze.

SEIZOEN 1980

Circus Holiday

Optreden van 30 mei tot en met 1 juni

Standplaats Rompert

Het circus presenteerde in zijn programma een twintigtal attracties. Waaronder:

The Starlords.....Het grootste vliegende trapezenummer uit Zuid – Afrika.
 Alfredo Beautour.....De wereldberoemde dompteur met zijn 15 panthers.
 Het circus bracht liefst vier clowns groepen in de piste:
     Les Ginos.....Een muzikale Clowns groep uit Nederland.
     De Winibaldi's.....Eveneens Nederlandse Clowns.
     Los 3 Manducas.....De beste Portugese Clowns.
 Mario Spindler.....Topnummer met vier Indische Olifanten.
 Acrobatengroep.....Los Hermonos Laurador.
 Een grote collectie Edele Raspaarden.

Corry Vink kondigde de verschillende circusnummers aan.

Het circusorkest stond onder leiding van Henk van Hoven.

SEIZOEN 1981.

Circus Mariska

Optreden van 26 september tot en met 30 september

Standplaats 2 dagen Salvador Allendelaan.

2 dagen Simon Stevinweg.

Wij presenteren een nieuwe vorm van amusement = aldus de directie = door circus artiesten en toneelspelers samen te laten optreden.
 Het verhaal gaat over onze Nederlandse leeuw welke zich ten eeuwige dagen al zo heldhaftig mogelijk heeft gedragen in het Nederlandse wapen. Hij heeft echter van deze leeuwenrol mèèr dan genoeg.
 Het probleem is echter, welk dier wilt hem vervangen ?
 Het scenario was van Wim Meuldijk, de man achter de verhalen over Pipo de Clown.
 Ook Charley Ross, de bekende circusvakman, was van de partij.

De hoofdrollen werden vertolkt door:
 Peppi en Kokki met de bekende hond Boomer.

Verder werkten aan dit verhaal mee:
 De honden van de Zwitserse trainer Hensles.
 Olifanten van Franz en Roswitha Renz.
 Circuspaarden.
 Duiven van Miss Vera.
 Toveraar Magikan.
 Wilma Teuteberg.
 Tempo Jongleur Roberti.

SEIZOEN 1982.

Helaas werd dit een seizoen zonder circus

SEIZOEN 1983.

Paarden evenement: Indoor Brabant

Brabanthallen

's-Hertogenbosch

Als show element tussen de verschillende onderdelen van dit hippisch evenement had men ondermeer geëngageerd:

DE SVENSONS.

acrobatiek te paard.

HAUPT UND LANDGESTUT MARBACH.

met dressuur demonstraties waaronder de Hongaarse Post.

Circus Holiday

Optreden op 8 en 9 oktober

Standplaats Mgr. Diepenstraat.

In de verschillende krantenartikelen werd veel aandacht besteed aan:

YASMINE SMART.

Zij was een kleindochter van de bekende Engelse circuskoning Billy Smart. In het circus Holiday verzorgde zij de paardenummers.

Andere namen welke we tegenkwamen:

Mariska Akkerman en Patricia Beautour: antipodisten.

Christine Cavado een topnummer met 21 draaiende bordjes.

Johny Compagny met een piratenschip vol kleine dieren als: bokken; geiten; apen; vossen; ezels; honden; katten; enz.

Miguel Pereira luchtnummer met tot slot de dodensprong.

Familie Fischer met een tweetal olifanten.

Saltarini's clowns van wereldklasse.

Komische Acrobaten uit Polen.

Cowboys = Gauchos.

SEIZOEN 1984.

Opnieuw hebben we in 's-Hertogenbosch een jaar zonder circus.

De oorzaak:

Mogelijk, dat het ontbreken van een geschikt circusterrein en/of de hoge pachtprizen van invloed zijn geweest op het besluit van de circusdirecties om onze stad niet in hun tournee op te nemen.

SEIZOEN 1985.**Circus Krone****Optreden van 6 september tot en met 9 september****Standplaats: Parkeerterrein Brabanthallen**

Tourneeleider Fernand Banning had op het stadhuis hemel en aarde moeten bewegen om het parkeerterrein bij de Brabanthallen beschikbaar te stellen voor het optreden van:

KRONE PARADE 1985.

Christel Sembach - Krone was niet alleen de directrice van dit 83 jaar oude circus, maar zij presenteerde ook de prachtige collectie paarden.

In één van haar dressuurnummers toonde zij in de piste het bijzondere optreden van een Giraffe met een Arabische Hengst.

De Nederlandse inbreng in dit programma werd verzorgd door Marco en Philip Peters met hun adembenemende capriolen aan een draaiend rad in de nok van het circus.

De Zwitser Serge Percelly jongleerde met tennisrackets.

Michaele Kaiser bracht een rodeo – show.

Uit Mexico de Flying Bells; de wereldberoemde trapeze werkers.

Solo trapeze werd gebracht door Miss Vivian.

De Clowns bestonden uit:

“Pierino’s” welke afkomstig waren uit Zwitserland.

“David” afkomstig uit Italië.

Het clowns trio de “Chicky’s.”

De dressuur van Krone’s Olifanten was toevertrouwd aan Banda = Vidane met zijn echtgenote, welke afkomstig waren uit Sri – Lanka.

Springplank acrobaten: Bulgaars = Balkansky = Troupe.

Uit Argentinië de: Troupe – Larible met Zuid – Amerikaanse acrobatiek.

De grote kudde Shetland – Pony’s werd in de manege gebracht door Klaus Lehnert.

Zeker niet onvermeld mag blijven het aandeel van Krone’s Ballet in dit programma.

SEIZOEN 1986.**Circus Renz****Jubileum voorstellingen**

Hoewel circus Renz in genoemd jaar ‘s-Hertogenbosch niet bezocht, werd er in de plaatselijke dagbladen toch bijzonder veel aandacht geschonken aan het 75 jarig bestaan van dit circus.

Circus Renz bezocht wel een aantal dorpen in de naaste omgeving van onze stad.

“Op de Stoere Toer.”

2^e Zondag in de maand juni.

Markt.

De Bosschenaren konden hier genieten van de Duitse acrobaat Gerard Edon welke aan een zwaaiende trapeze op 15 meter hoogte = welke aangebracht was tussen twee hoogwerkers = bloedstollende staaltjes van hoogstaande acrobatiek liet zien.

Om van de spanning en de sensatie te bekomen volgde hierna een optreden van de Poëtische Clown Arno Huibers.

SEIZOEN 1987.

Circus Jos Mullens

Optreden van 28 april tot en met 3 mei

Standplaats Parkeerterrein Brabanthallen.

Circus Mullens maakte in dat jaar een tournee door Nederland en België.

Voor de pauze betraden de Europese artiesten de manege; na de pauze de acrobaten van het Chinese Staatscircus.

In het klassieke 1e deel van dit circusprogramma zagen we:

De Oost - Duitse Dompteuse Heidi Born met vijf tijgers en een leeuw.

Trio Munoz. Een clowns groep uit Portugal.

De Hongaar Angelo met zijn komisch trampoline nummer.

De Tihony's; een groep van vijf Hongaren aan de zwaai - trapeze.

Miss Angelina; onze Nederlandse koorddanseres.

Gerard Huiting uit Groningen met lasso werpen en scherp schieten.

Miss Colette; zij reed de Hoge - School en verzorgde de paardendressuur.

In het 2^e deel presenteerden zich de 16 Chinese artiesten welke afkomstig waren uit de stad GANZHOU welke gelegen was op zo'n 300 kilometer van Peking.

Volgens de recensie in het Brabants Dagblad zorgden de Chinezen voor een adembenemende show, perfect van timing en vol spanning en sensatie.

Zij brachten een negental nummers in de piste w.o. de befaamde Leeuwendans; een Antipode nummer; een Pie'destal nummer met fietsacrobatiek; Jongleernummers met zwaarden, speren en reusachtige vazen.

Hun optreden werd besloten door een vier mans formatie, welke in de nok van het circus ongelooflijke stunts vertoonden.

Een voorstelling - aldus onze verslaggever - om niet gauw te vergeten.

SEIZOEN 1988.

Circus Bassie & Adriaan

Optreden van 21 mei tot en met 23 mei

Standplaats Parkeerterrein Brabanthallen.

Tijdens het Pinksterweekend stond in onze stad opgesteld de grote tent van het populaire circusduo: Bassie & Adriaan.

Volgens een krantenartikel was het programma rond de twee idolen van de Nederlandse jeugd opgebouwd uit: Acrobaten; jonglerende Apen; Wervelwindspringers; gedresseerde Beren; Olifanten; Paarden en Kamelen.

Circus Alexis Gruss (Frankrijk)
Optreden van 15 juli tot en met 19 juli
Standplaats Parkeerterrein Brabanthallen.

De verslaggever begon zijn artikel met een uitgebreide beschrijving van de prachtige circustent, welke men, aldus deze journalist kon vergelijken met: “ *Een reizend Theater.*”

Men betrad het circus via originele deuren. Het interieur was hoofdzakelijk ingericht met comfortabele gestoffeerde stoelen.

De uit echt zand en zaagsel bestaande piste werd belicht door middel van de meest geavanceerde apparatuur.

Het circusprogramma blonk uit door originaliteit en presentatie. Het was gebaseerd op het verhaal:

“ De wonderlijke geschiedenis van het Circus.”

Het centrale decor werd gevormd door een reusachtig boekwerk, waaruit de circus attracties keer op keer te voorschijn kwamen.

Alle basis elementen van het klassieke circus waren bij Gruss vertegenwoordigd.

De hoofdmoot vormden de 33 edele viervoeters welke een schitterende show ten beste gaven.

Maar ook de overige nummers van dit programma zoals de Olifanten; de Clowns; de Jongleurs; Evenwichtskunstenaars; Trapezewerkers etc. waren een aaneenschakeling van topattracties uit de wereld van zand en zaagsel.

Groot Chinees Staatscircus
Optreden van 30 augustus tot en met 4 september
Standplaats Parkeerterrein Brabanthallen.

Hoofdsponsor van dit evenement van Chinese Circus Cultuur was Gerrit van der Valk, de nestor van de bekendste Horeca familie van Nederland.

Het circus was naar Nederland gehaald door *STARDUST*, een onderneming van Henk van der Meyden.

De voorstelling bestond uit 16 nummers met als slot een grote finale. Het geheel werd gebracht door een groep van circa 50 Chinese topartiesten.

De gehele show werd in een zeer hoog tempo gebracht met een onvoorstelbare perfectie.

De verslaggever besloot zijn recensie met de navolgende zin:

De artiesten van het Groot Chinees Staatscircus gaven met dit optreden de indruk, dat zij in staat zijn de grenzen van het menselijk lichaam te verleggen.

SEIZOEN 1989.

Circus Holiday
Optreden van 22 april tot en met 24 april
Standplaats Parkeerterrein Brabanthallen.

De plaatselijke pers besteedde ruime aandacht aan het feestelijke programma, dat was samengesteld bij gelegenheid van het 10 jarig bestaan van circus Holiday.

Als de belangrijkste nummers in deze voorstellingen werden in de recensie beschreven:

De stuntman VERGILIO DANTE. Hij werd vanuit een superkanon door het luchtruim geschoten.

De Franse dompteur BEAUTOUR met zijn wereldberoemde nummer van 11 panters. Voor spanning en sensatie zorgde de Roemeense evenwichtskunstenaar NASCO met zijn rad des doods; ook het duo ESPANADA gaf een adembenemende act met hun zwaardbalans.

Gelukkig kon er ook hartelijk gelachen worden met de grappen en grollen van de drie internationale clowns.

Klassiek circuswerk was er door het equilibristen – duo NICOLAC = TRINICA.

Circus Krone

Optreden van 27 juni tot en met 29 juni

Standplaats Parkeerterrein Brabanthallen.

In de voorbeschouwingen van de Bossche dag en weekbladen werd er door de verschillende journalisten uitvoerig over het circus Krone geschreven.

“ *Circus Krone is vooral spektakel* “ kopte het Brabants Dagblad.

Het circus overdondert de toeschouwers met een programma van méér dan drie uren waarin een presentatie wordt gegeven van vele fraaie (roof) dieren en een groot aantal toptiesten uit de internationale wereld van zand en zaagsel.

Circus Krone is op tournee met bijna 400 medewerkers en méér dan 250 dieren. De onderneming beschikt over een schitterend ingerichte circustent; 350 woon - bagage en materiaalwagens; een rijdende bedrijfskeuken; een eigen elektriciteitscentrale; een circusrestaurant en verschillende soorten werkplaatsen. Het complete circus verplaats zich zowel per spoor als over de weg naar de verschillende speelsteden.

Vóór het begin van elke matinee voorstelling kregen de aanwezige kinderen de gelegenheid om zelf ook circus te spelen.

Vijfenveertig minuten voor de aanvang van genoemde voorstelling kon ieder kind als amateur circusartiest optreden.

De kleintjes werden door echte clowns geschminkt; mogen paardrijden (veilig aan de lijn) en kunnen in een snelcursus leren jongleren..

Over het programma werd in de geraadpleegde recensie vermeld, dat het bestond uit een twintigtal programma onderdelen.

Circus Krone had in zijn stallen de volledige dierenstapel van de Ark van Noë staan.

Er draafden een dertigtal Paarden en 14 Olifanten door de piste.

Zowel een Giraffe als de Kamelen presenteerden zich; zelfs een Nijlpaard was present. Ook Krokodillen en Slangen ontbraken niet.

Onze verslaggever was zeer onder de indruk van het Olifantennummer, dat in de piste gebracht werd onder supervisie van hun leermeester BANDA VIDANE.

Hij noemt het optreden van de Amerikaanse dompteur JOHN CAMPOLONGO met zijn 10 witte tijgers zonder meer sensationeel.

Gezien het applaus van de aanwezige 3500 toeschouwers in deze grote circustent op de avond van de première was het zonder meer duidelijk, dat het publiek zeer voldaan was.

Het waren vooral de Mexicaanse trapezewerkers FLYING VEGAS welke met hun driedubbele salto-mortale hoog scoorden op de applausmeter.
 Ook de ALEXANDER BROTHERS met hun bloedstollende momenten bij hun act aan een rad in de nok van het circus zorgden voor het nodige spektakelwerk.
 Het is jammer, aldus deze recensie, dat het subtiele clowns spel van PIERINO; het optreden van de Chinese Acrobate; de evenwichtskunstenaar en de magnifieke paardendressuur, welke allen uitblonken door het zeer hoge circusniveau, kennelijk het publiek minder aanspraken.

Circus Bassie en Adriaan
Optreden van 22 tot en met 23 juli
Standplaats Parkeerplaats Brabanthallen.

Hoewel de naam van het circus wellicht anders doet vermoeden bracht de directie een zeer interessant en volwaardig programma in de piste bestaande uit: Olifanten; Acrobaten; Chimpansees; Wervelwindspringers; Jongleurs; Paarden; Kamelen; enz.

SEIZOEN 1990.

Circus Busch Roland
Optreden van 31 augustus tot en met 2 september
Standplaats Pettelaarse Schans.

De Journalist van het Brabants Dagblad begon zijn verslag over het circus Busch – Roland met de tekst:

“ De directie van dit circus rekent op veel bezoekers tijdens haar gastoptreden in onze stad.”
 En wij menen: welke circusdirectie zou daar eigenlijk niet op hopen ?

In de verdere tekst van zijn voorbeschouwing weet hij nog te melden, dat Busch – Roland tot de grootste circus ondernemingen in West – Europa behoort.

De dagelijkse uitgaven, om dit circus in stand te houden, bedragen liefst 20.000 gulden. Dat geld moet allemaal via de kassa's binnenkomen, want subsidie krijgt een circus niet. Om met een dergelijk bedrijf toch winstgevend te werken moet het circus vrijwel elke dag een voorstelling kunnen geven.

Een der hoogtepunten in het programma van dit seizoen is het IJsberen nummer van URSULA BÖTTCHER en MANFRED HORN van het D.D.R. Staatscircus.

Liefst 10 van deze witte reuzen verschijnen er in de piste.

Een andere topattractie wordt gevormd door de: VIJF FLYING NAVAS uit Equador.

In 1989 werden deze trapeze artiesten op het toonaangevende internationale circusfestival van Monte-Carlo met de zilveren clown onderscheiden.

Een derde topattractie is ongetwijfeld de presentatie van de edele viervoeters uit de stallen van dit circus door de koningin van de paardendressuur YASMINE SMART.

Ook de overige artiesten in dit programma, welke afkomstig zijn zowel uit Europa als China behoren tot de internationale circustop.

SEIZOEN 1991.

Circus: Staatscircus van Moskou

Optreden van 19 november tot en met 24 november

Standplaats Pettelaarse Schans.

Volgens Directeur – Generaal LUDMILLA PETROVNA JAIROVA van het hier genoemde staatscircus was dit het beste programma, dat ooit in het westen werd uitgebracht. Absolute wereldtop !!

Ter toelichting: op dat moment waren er naast het hier besproken staatscircus van Moskou nog zo'n 28 andere Russische circussen op tournee zowel in Europa als elders.

De voorstellingen van dit circus van Moskou, welke ook gepresenteerd werden in vele steden van het Europese land, waren tevens bedoeld als een afscheid voor niemand minder dan de legendarische Russische Clown: OLEG POPOV.

Veertig jaar lang was hij de stuwende kracht in het Russische circus. In dit programma vormt hij de stralende ster in het feestelijk circus gebeuren.

De Directeur – Generaal somde aan de verslaggeefster van ons plaatselijk dagblad nog een aantal hoogtepunten op uit het programma.

De formatie IRBIK KANTEMIROV met zijn Oséitische ruitersformatie.

De groep LOZOWICKS met hun zogenaamde Russische schommel waarmee zij zich vanaf de begane grond naar de vanger in de nok van het circus lanceren.

Het lachen komt aan bod met de act van het parodistisch trio SHANIN en de hondendressuur van SOSIN, Deze honden rijden op allerlei voertuigen door de piste.

In het circus worden geen roofdieren gepresenteerd. Wel is aanwezig de veestapel afkomstig van de dolle boerderij van GABUDLACH GIBADULLIN.

Tempo jongleur TSCHERNOV werkt met allerlei attributen in de piste in een ongelooflijk tempo zowel door middel van zijn handen als zijn voeten.

Ook de antipodiste SVETLANA TRESCHINA is van de partij.

Verder staan nog in het programma:

MOUSTAFAEV USIF CHANSOUVAR OGLY, die, staande in glasscherven, jongleert met zware kogels en een aambeeld.

De slangenvrouw IRINA GORDEEVAR.

Roemeense evenwichtskunstenars VICTORIA en NICOLAE TRINCA.

De paardendressuur wordt verzorgd door NATASJA LIJFERING.

Om geen enkele speeldag verloren te laten gaan werd er met dubbele tenten gewerkt door de circus directie.

SEIZOEN 1992.

Renz = Berlin

Optreden van 29 mei tot en met 31 mei

Standplaats Parkeerterrein Brabanthallen.

Voor de eerste maal in zijn 150 jarig bestaan kwam circus Renz - Berlin naar 's-Hertogenbosch.

Hoewel het circus geleid werd door inmiddels de zevende generatie van de familie Renz slagen zij er keer op keer weer in om een fascinerend schouwspel in de piste neer te zetten.

De leeuwentemmer, die alle gevaren trotseert; de trapezewerkers, die feilloos op elkaar moeten vertrouwen; de clowns, die voor de gulle lach zorgen.

Bij circus Renz - Berlin is een ereplaats ingeruimd voor de prachtige paarden.

Met maar liefst vijf hippische nummers zijn zij in de piste vertegenwoordigd; w.o. Dressuur; Voltigerijden; Jockeyrijden.

Andere dierennummers vormen de presentaties van een Tijgergroep; Schotse-Hooglandrunderen en gedresseerde Duiven.

Tot slot vermelden we nog de internationale acrobatengroepen welke in dit programma zijn opgenomen.

Circus Sarrasani

Optreden van 8 september tot en met 13 september.

Standplaats Parkeerterrein Brabanthallen.

Circus Sarrasani had een speciale jubileum tournee samengesteld. Dit naar aanleiding van het 90 Jarig bestaan van het genoemde circus.

Aanvankelijk was het de bedoeling, dat de Pettelaarse Schans als locatie zou worden aangewezen. Door de aanhoudende regen was dit terrein echter zo drassig geworden, dat men genoodzaakt was uit te wijken naar de Brabanthallen.

Als hoogtepunten uit dit programma worden genoemd:

De mast - acrobatiek van de Mongoolse groep BATSAIHAN.

De Aziatische slangenmeisjes BYAMBA en BASURIN.

De Russische Clowns VLADIMIR en SERGEI.

De grondacrobatiek van de ULANBAATAS.

En hoewel in dit circus het geurende stro was vervangen door kunststofmatten, waren gelukkig de diergroepen niet uit de voorstelling verdwenen.

We noemen in dit verband het optreden van de Olifanten; Paarden; Pony's; Kamelen; Honden en Bruine Beren.

Circus Bassie en Adriaan

Optreden op 27 december

Maaspoort.

Uit de advertenties maken we op, dat het tentcircus Bassie en Adriaan opgehouden heeft te bestaan.

Men trekt nu met een familieshow het land in en maakt gebruik van sporthallen en schouwburgen.

Aan dit programma werd medewerking verleend door de goochelaar André du Lord.

SEIZOEN 1993.**Cirque Plume****Optreden van 6 augustus tot en met 15 augustus****Standplaats de Parade.**

Tijdens het Boulevard Festival, hetwelk in onze stad gehouden werd, stond op de Parade opgesteld het Franse Circus PLUME.

De medewerkers brachten de voorstelling TOILES welke - aldus de verslaggever van het Brabants Dagblad: "Het midden hield tussen theater en circus."

In dit circus was geen plaats ingeruimd voor dieren.

In de plaatselijke pers ontspoon zich de discussie: "*Horen (wilde) dieren wel of niet in het circus thuis ?*"

Circus reclame.

In de Huis aan Huisbladen welke in onze stad verspreid werden kwamen we de namen tegen van:

Circus Bavaria.**Circus Aladdin.****Circus Bongo.**

Zij gaven voorstellingen in de verschillende dorpen welke rond 's-Hertogenbosch gelegen zijn

SEIZOEN 1994.**The Great Russian Circus Moscou****Optreden van 6 april tot en met 10 april****Standplaats IJstadion de Vliert.**

Voor de eerste maal was dit Russische IJscircus, met al zijn sprookjesachtige elementen, in combinatie met echt circusspektakel van acrobatiek; jongleurs; dierennummers; acrobaten en clowns in Nederland te zien.

De basis van deze nieuwe formule werd gelegd door SERGUEI RISCHKOFF en LARISSA CHUMACHENKO, beiden afkomstig van het Russische Staatscircus.

Ze contracteerden méér dan 50 topartiesten voor deze show.

Na een tournee door Engeland en Japan was nu Nederland en België aan de beurt.

Alle acts werden in een piste uitgevoerd, welke = in plaats van zand en zaagsel = nu bedekt was met een glimmende ijsvloer.

Als absolute topnummers werden beschreven:

ANASTASIA TUMANOVA in een act aan een ring welke hoog boven de ijsvloer werd opgetrokken.

OLGA BEKISH met een duivennummer.

JURR TSETSARTSEV en IGOR KOBZEV met acrobatiek aan de lange stang.

ELENA SHAPAGUINA met een ingewikkelde act van brandende hoepels; soms uitgevoerd met méér dan 50 exemplaren.

Eén der onderdelen van het slotnummer werd gevormd door een grote variatie van gevaarlijke sprongen en een acrobatische mix van snelschaatsen welke werd afgewisseld met een stoelen dans op grote hoogte.

Circus Oz.
Optreden van 5 augustus tot en met 13 augustus
Standplaats Pettelaarse Schans.

Het Australische **Circus Oz.** bracht tijdens het 10^e Boulevard Festival het programma: "SHOW 94" welke een mengeling was van: "Lariekoek en Vakmanschap" Zij slaagden erin om de traditie van het klassieke circus en de wereld van het theater in een aparte mengvorm te gieten.

Circus Renz Berlin
Optreden van 14 september tot en met 18 september
Parkeerplaats Stadion de Vliert.

Het familiecircus **Renz Berlin** bracht een programma met voor "elck wat wils." Een ereplaats was bij **Renz** ingeruimd voor het paard. Maar waardering was er ook zeer zeker voor de presentatie van de vier Indische Olifanten. Verder verschenen er in de piste een heuse Fakir, een Trapezewerkster, Koorddansers, Acrobaten, Clowns.

SEIZOEN 1995.

Circus Barelli
Optreden van 25 april tot en met 30 april
Standplaats Maaspoort.

Aan de hand van een uitvoerig artikel in het plaatselijk weekblad "Het Stadsgewest" kwamen we aan de weet, dat dit circus uit Beieren afkomstig was en behoorde tot één van zeven grootste Duitse circussen. Voor het eerst in haar bestaan, maakte deze onderneming een tournee door Nederland. De show droeg de titel: "Een reis door Wonderland" Het publiek kon genieten van paarden dressuur; acrobaten; Chinese stoelendans en een pas de deux op de ruggen van twee paarden.

Cirque : Que = Cir = Que
Optreden van 4 augustus tot en met 13 augustus
Standplaats Pettelaarse Schans.

Tijdens het Boulevard Festival presenteerde zich in onze stad het Franse Circus
 QUE CIR QUE.

Onderstaande omschrijvingen hebben we letterlijk overgenomen uit het programmaboekje.

Circusacts gericht op de origine van de beweging en de creativiteit.
 Geen kant en klaar circusverhaal, maar flarden van emoties, die de fantasie opjagen.
 De poëzie, de erotiek, zwarte humor, de dierlijkheid van de mens, zij stappen
 onbeschreven de piste in.
 De acrobatiek, de mime, de muziek en de fantasie, zijn de voertuigen, die dit alles
 mogelijk maken.

Circus Bongo
Optreden van 6 september tot en met 9 september
Standplaats Maaspoort.

De Directie van dit circus -- Ben en Tine Diks -- hadden nog een aardige verrassing in
 petto voor de bezoekers van het circus.

In het programma stonden:

De tweelingzusjes Katarina en Anna Moskova uit Rusland.
 en

De tweelingbroers Mario en Kalin Dimitrov uit Bulgarije.

samen vormden zij de formatie MOSC KOVISCH.

Om de circusact van deze tweelingen extra luister bij te zetten, kregen Nederlandse
 tweelingen gratis toegang tot de circusvoorstellingen.

Het programma vermeldde – naast acrobaten, jongleurs en clowns – diervriendelijke
 dressuur van paarden; pony's; kamelen; lama's; honden en een Tibetaanse Yak.

SEIZOEN 1996.

Circus Magic
Optreden op 15 en 16 April
Standplaats Het Wielsem.

In het programma werden vernoemd:

Mario en Mada Montez.....Italiaanse Illusionisten.
 Klutske.....Belgische Goochelaar.
 Jofri en Wilhelmo.....Jongleurs.
 Danny Devil.....De verschrikkelijke vuurman.
 Clowns in hun entree als spuitgasten.

Verder: Acrobaten; Goochelaar en Inheemse en Exotische dieren.

Cirque BAROQUE**Optreden van 7 augustus tot en met 10 augustus****Standplaats Pettelaarse Schans**

Tijdens het Boulevard Theater Festival werd op de Pettelaarse Schans het zo bekende verhaal: "CANDIDE" van Voltaire door het Franse circustheater "BAROQUE" uitgebeeld.

Het verhaal is gebaseerd op de oorsprong van het leven op deze aarde, hetwelk, volgens de mythologie, uit de chaos van het niets ooit is begonnen.

De voorstelling begint op het moment, dat er een witte clown in cirque Baroque is geboren. Omgeven door duistere krachten en in een wereld vol gevaren trekt hij zijn leermeester PANGLOSS achterna. De grote meester probeert hem te overtuigen, dat deze wereld het mooiste is wat het heelal hem te bieden heeft.

Het verhaal werd uitgebeeld door het presenteren van een aantal acrobatische hoogstandjes van een trapezewerkster; een koorddanser; jongleurs en vele andere circusartiesten. Misschien, dat circus niet het meest geijkte medium is om Voltaires verhaal te vertolken, maar regisseur CHRISTIAN TAGUET bewees op de Pettelaarse Schans met het cirque Baroque dat hij in staat was voor een breed publiek een bijzondere voorstelling in de schijnwerpers te plaatsen. Dit was vooral mogelijk dankzij de vele uitmuntende circus acrobaten waarover hij de beschikking had.

SEIZOEN 1997.**Cirque Plume****Optreden van 8 augustus tot en met 17 (?) augustus****Standplaats Pettelaarse Schans.**

We mochten tijdens het Boulevard Theater Festival in onze stad wederom verwelkomen het Franse cirque Plume.

Met eigentijds circus, theater en levende muziek brachten zij de voorstelling:

L' HARMONIE EST - ELLE MUNICIPALE ?

In de aankondigingen over dit optreden werd aangegeven, dat cirque Plume door middel van deze voorstelling een link probeerde te leggen niet alleen naar de middeleeuwen, maar tevens = en dit vooral dankzij de uitbeelding kracht van de circus acrobaten = met de schilderijen van Jeroen Bosch.

SEIZOEN 1998.**Groot Russisch Staatscircus****Optreden van 16 april tot en met 19 april****Standplaats Oude Vlijmenseweg.**

In de dagbladen werd het programma van dit Groot Russisch Staatscircus in algemene zin beschreven zonder dat men echter uitvoerig op de namen van de artiesten en de geboden nummers nader inging.

Wel werd regelmatig aangetipt, dat zowel het nummer van de trapeze virtuozen, als dat van de Noord – Oséitische – Kozakkenruiters meerdere malen bekroond waren.

Als clown werd genoemd Victor Vassiliëff.

Veel aandacht was er wel voor de wereldberoemde dompteur Jouryi Ilig welke in de piste verscheen met vier Bengaalse tijgers; twee Afrikaanse leeuwinnen; drie luipaarden; twee Canadese zwarte beren en een dier, dat een kruising was tussen een leeuw en een tijger.

Circus Herman Renz

Optreden van 5 mei tot en met 10 mei

Standplaats Maaspoort.

In het programma stonden niet minder dan vier dierennummers welke allen uitblonken door de bijzondere presentatie.

Naast een komisch hondnummer bracht de Franse roofdierenleraar KID BAUER acht tijgers en een leeuw in de piste.

Uit Duitsland kwam SILVIO SCHWICHTENBERG met twee Indische olifanten en een achttal Friese raspaarden.

THE BLASSINI FAMILY uit Italië bracht niet alleen een fietsnummer van internationale klasse in de schijnwerpers maar zij verrasten de bezoekers van het circus ook met een act van hoogstaande draad acrobatiek.

Een zeer bijzonder evenwichtsnummer op de vrijstaande ladder werd gepresenteerd door de Tsjechische artiest ROBERT BEROUSEK.

Het sensationele lucht nummer in de nok van het circus kwam van de Zwitserse Circusprinses LINDA VAN GOOI met een bloedstollende act aan de Washington trapeze zonder vangnet.

Het topnummer van de avond vormde het vliegende trapezewerk van THE FLYING CIOBANU uit Roemenië.

Circus voorstelling Feria Musica's (Boulevard Festival)

Optreden van 4 augustus tot en met 10 augustus

Standplaats Brabanthallen.

Het scenario voor deze voorstelling was ontsproten aan het brein van de trapezewerker: PHILIPPE de COEN welke werkzaam was geweest zowel bij Cirque Plume als bij Cirque du Soleil.

Hij gaf zijn fantasieverhaal de titel mee van: LIAISONS DANGEREUSES.

Het behelsde het verhaal van een tiental luchtschipbreukelingen welke op de vlucht zijn geslagen en in het luchtruim moeten zien te overleven door halsbrekende toeren te verrichten aan touwen, slingers, katrollen en netten.

Het is voor hen onmogelijk om de begane grond te bereiken omdat daar de vlammen van een grote vuurhaard tussen de zeven daar ronddravende paarden telkens weer oplaaien.

Maar uiteindelijk bereiken ze toch een veilige plek op de grond; al blijft het voor de toeschouwers onduidelijk waarvoor ze eigenlijk op de vlucht zijn.

Voor het publiek, dat deze voorstelling bezocht, leek het alsof het tiental in de nok van het circus wat aan het dollen en stoeien was. Niets was minder waar. In werkelijkheid halen ze halsbrekende toeren uit met perfect getimede salto's.

In Liaisons - Dangereuses kregen de bezoekers van de Brabanthallen de wereldtop van de trapezewerksters en werkers te zien.

De muzikale ondersteuning kwam van Use Rocky Funk Band.

SEIZOEN 1999.

Circus Malford

Optreden van 5 mei tot en met 7 mei

Standplaats Maaspoort.

Onze stad kreeg bezoek van het traditionele circus MALFORD.

Dit circus werd in 1836 opgericht en was afkomstig uit de buurt van de Duitse plaats Hannover.

Het circus kende = zoals dat zo dikwijls het geval is = vele ups en downs.

In het najaar van 1997 ging deze onderneming over op een Nederlandse eigenaar in de persoon van JOHN REYNEN.

Men reisde met een nieuwe circustent welke plaats bood aan zo'n 1000 bezoekers. Er stonden nog vele nieuwe plannen op stapel om er een moderne circusonderneming van te maken.

Er werd = via de aankondigingen in de plaatselijke pers = vooral de nadruk gelegd op het feit, dat de kinderen zich geweldig zullen amuseren.

Het circus bood hiertoe ook speciale attracties voor de kinderen aan.

Zo was er de mogelijkheid om een foto te laten maken op de rug van de circusolifant Tara of in de piste rondrijden op een Pony of een Kameel.

In de krantenverslagen werd ook veel aandacht besteed aan de zevenjarige artieste SCARLET welke in de voorstelling optrad als slangenmeisje.

Vijfentwintig Bosschenaren konden een gratis entree kaartje bemachtigen als de door hen bedachte naam gekozen werd voor het zwarte mannetjes ezeltje, dat onlangs in dit circus werd geboren.

Staatscircus van Moskou

Optreden van 12 november tot en met 14 november

Gildeplein. (Rosmalen)

Deze Europese tournee van het Staatscircus van Moskou stond onder leiding van manager Hans Martens.

Hij had er zich om beijverd, dat vooral jonge Russische circusartiesten een contract zouden krijgen bij dit circus.

Als hoogtepunten uit dit programma werden genoemd:

De jongleurs SVETIANA en GUENNADI FEDOUNOV.

Trapezewerkster IRADA STOLIAROVA.

Balansacrobaten KON SALVES gespecialiseerd in de zogenaamde kop op kop balans.

Trapezewerker WANJA JARZOV.

De clownerie werd verzorgd door vader en zoon STOLLAROV.

De chimpansees werden gepresenteerd door leden van de JARZ FAMILY.

SEIZOEN 2000.

Groot Russisch Staatscircus
Optreden van 30 maart tot en met 9 april
Standplaats Pettelaarse Schans.

Kosten noch moeite waren er gespaard om de komst van het Russische Staatscircus naar onze stad aan te kondigen.

Uitgebreide reportages over de historie van het Russische circus vulden de pagina's van de Bossche week en dagbladen.

Ofschoon het Russische circus, aldus de krantenverslagen, nauwelijks een eeuw bestaat, is het toch de moeite waard deze geschiedenis te leren kennen.

De eerste Russische circusartiesten traden in deze begin periode hoofdzakelijk op in kleine rondtrekkende tentcircussen.

In de vaste circus gebouwen van de grote steden troffen we in die tijd vrijwel uitsluitend buitenlandse artiesten aan, welke voornamelijk afkomstig waren uit de landen Italië, Engeland en Duitsland.

In 1886 werd er voor de eerste maal geschreven over een Russisch circus. Het betrof hier de onderneming van de gebroeders NIKITIN.

De ontwikkelingen van het Russische circus kwamen tijdens de jaren van de eerste wereldoorlog volledig tot stilstand.

Pas in 1919 werd er onder het communistische bewind = in het decreet over de coördinatie van het theater = weer gediscussieerd over de toekomst van circuskunst.

Dit leidde er o.m. toe, dat de twee nog aanwezige circusgebouwen in Moskou: SALAMONSKY en NIKITIN in het jaar 1922 werden genationaliseerd. Zij kwamen onder het beheer van het Centrale Bestuur te staan, welke opdracht gaf om een nieuwe circuscultuur in Rusland op te bouwen.

Onder het Sovjet Regime kon het Russische circus zich ontwikkelen tot een kunstvorm van zeer hoog gehalte.

De voorstelling

ARKADYA' PARALLEL WORLDS.

was gebaseerd op

een droom, die een zonderlinge fantast tijdens een circusvoorstelling beleeft.

Hij belandt dromend in Arkadya, een wereld van liefde en geluk, waar geen ruimte is voor wereldse zaken.

Deze moderne voorstelling rekende op alle fronten af met het traditionele circus.

Het verhaal werd uitgebeeld door een groot ensemble van 130 medewerkers ; bestaande uit Acrobaten; Jongleurs; Clowns; Slangenmeisjes; Krachtpatsers; en technische assistenten.

Arkadya was een creatie van SUSANNA RAJANOVA. Zij verzorgde ook de regie en de choreografie.

De werkelijk prachtige muziek werd geschreven door: LEV ZEMPLINSKY.

Circus Theater Festival Boulevard
Optreden van 4 augustus tot en met 13 augustus
Standplaats Parade
en
Pettelaarse Schans.

Op het hier genoemde festival kregen we zelfs twee circussen te zien.

Op de Parade stond opgesteld het kindercircus: RONALDO.

Zij brachten in een speciale jeugdvoorstelling een: “ *Halsbrekende Jongleeract* “

Van een geheel ander kaliber was het optreden van het Franse circus: **Les Arts Sauts** met hun show:

K A Y A S I N N E.

Het was een schouwspel van hoogstaand trapezewerk, dat omgeven werd met een muziek en lichtspektakel.

Deze voorstellingen werden door elf mannen en een vrouw gegeven in een hagelwitte opblaasbare koepeltent.

De toeschouwers bekeken de 75 minuten durende voorstelling van deze trapezekunstenaars = welke op een hoogte van 20 meter werd vertoond = vanuit hun lekker luie strandstoelen.

De gegevens ten behoeve van dit onderzoek werden verzameld uit de krantencollectie van het Stadsarchief van 's-Hertogenbosch.

Hiervoor werden geraadpleegd de *Bossche Omroep op Zondag* met aanvullende gegevens uit het *Brabants Dagblad* en het *Stadsgewest*.

Fotowerk van Gerard Monté opgenomen tijdens het optreden van de *Paardenmusical GOA*.

CIRCUS TERREINEN IN 'S-HERTOGENBOSCH NADER BESCHREVEN.

We hebben alle pleinen, straten, wegen, terreinen, etc. waar in de periode 1950 = 2000 èèn of meerdere keren een circus heeft gestaan uitgezocht. Onderstaand het resultaat.

Op de eerste plaats staat het circusterrein: “ De Vliert “ waar 31 circussen hun tenten hebben opgebouwd.

Een bijzonder goede tweede plaats---17 maal---wordt ingenomen door de terreinen aan de Hekellaan.

Ook het parkeerterrein van het Veemarktcomplex was zeer gewild; hier stond in totaal elf maal een circus

De Pettelaarse Schans werd 8 maal aan een circus toegewezen.

Op de Kooikersweg presenteerden zich zeven circussen aan het publiek

---

De navolgende plaatsen werden viermaal aangewezen als circusterrein:

De Brabanthallen.
Het parkeerterrein van de Maaspoorthal.
Het Wielsem.

We komen dan aan het getal drie. De navolgende objecten komen hiervoor in aanmerking:

Mgr. Diepenstraat.
De Parade.
Het Sweelinckplein.

Het getal twee mogen we geven aan:

Hudsonlaan.
Pettelaarseweg.
Rivierenplein.
Rogier v.d. Weidestraat.

En dan krijgen we de grote groep waar in de voorbije jaren slecht èènmaal een circus heeft gestaan.

Casino Schouwburg.
Gildeplein (sinds 1997).
Kard. van Rossumplein.
Maaspoorthal.
Oude Vlijmenseweg.
Parochiehuis Graafseweg.
Rompert.
Rijnstraat.
Salvador Allendelaan.
Schubertsingel.
Simon Stevinweg.
Voetbalstadion de Vliert.
IJsstadion.
